

Second-hand kultūra (ne tik) Lietuvoje

Marta Vosyliūtė

Vilnius

marta_vo@hotmail.com

Skudurai, kuriuos dera kaupti, nes juk bus
trečiasis pasaulinis, iš kur tada imsime?

Giedrė Kazlauskaitė, „Voverės ratas“, 2016

Šis projektas, po dešimt metų kūrybos 2017 m. tapęs didele tapybos paroda, artefaktų ir filmų pristatymu Bažnytinio paveldo muziejuje, neturi deadline'o. Daugybė metų stebėjimo, medžiagos rinkimo ir kūrimo natūraliai sugulė į erdvę, praradusią pirminę paskirtį. Nuo trivialumo abejonės išsigydžiau iškart, kai banguojančios ekonominės krizės, politinė paveldo atranka, besikartojančių citatų kaišiojimas pusiau akademiniuose tekstuose ir madinga ekologinė prikišamybė tik dar kartą patvirtino, kaip greit pamiršome pirminius šaltinius ir paprastą sveiką protą: racionalų žemdirbių elgesį bei profesionalų specialistų nuoseklumą sprendimuose keičiant sostinės viešąsias erdves. Taip, kai kurios išliko mano darbuose.

Ironišku kampu žiūrint, kaskart, dar sykį užtapiusi drobes, būsiu prisidėjusi prie ekologijos ir vartojimo mažinimo, nors jose ir vaizduočiau naujas gamyklas. Švažas kvatotu.

Nenuostabu, kad jokios institucijos, vežiojančios Lietuvos piliečių menus po užsienius, per tiek laiko mano projektu nesusidomėjo, nes pirmiausia – graudulys, nostalgiškas išnykusių pastatų ir viešųjų erdvių paminėjimas ar filmai iš fabriko galimai nustelbia tiesiogiai madingą „ekologijos“, optimistinio kapitalizmo temą, o gal tik parodo kultūros valdininkų draugų būrelių uždaramą. Siauri interesai – naujojo kultūrininko bruožai. Guodžia tai, kad valdininkai keisis, mano menai išliks.

Ir ne, ekologinio meno būrelių neorganizuosiu, nes dauginti daiktus – liūdna.

2003 m. atsitiktinai buvau pakviesta į AICA menotyrininkų konferenciją Vilniuje ir aš spontaniškai pasakiau, kad noriu rašyti apie skudurynus, nieko kitka, ir po atitinkamo laiko, praleisto dar ir bibliotekose, parašiau. Temą savo tekste pateikiau įvairiais įmanomais pjūviais, keliais kampais ir bandžiau rasti trapumą žodžių „skudurynas šventoriuje“, visiškuose antonimuose, junginyje, kuris jau turėjo vaizdinį mūsų gyvenime;

taip pat apie labdarą ir jos krikščioniškąjį aspektą, jaunesnių vaikų paveldimus išaugtus rūbus, perkurtas dainas, įkvėpimą dizaineriams. Ironiškas nenuoseklumas mano tekstams būdingas, nors išvados atplaukia laiku. Ir taip, konferencijoje buvau vienintelė nei doktorantė, nei mokslų daktarė, man plojo. Galią rašyti ir nupiešti jungia smalsumas. Šita tema mano. Nes jūs skudurynai ir išnaros – kitokie.

Tas tekstas, nė kiek nepasenęs (vėliau publikuotas *Šiaurės Atėnuose*), tinka ir dabarčiai, tik reiktų paminėti, jog vis geriau gyvenant ir dar intensyviau vartojant vis įvairesnes prekes, tuo metu, kai skudurynų ėmė pastebimai mažėti, staiga atėjo ir kaip gyvatė kirto 2009-ųjų krizė. Tada vėl atsigavo skudurynai, komisai, būtinės technikos taisymo punktai, nes būti ekologiškai brandžiam bei perdirbinėti praeities išnaras galima ir dėl skurdo, ir dėl ekologiško mąstymo – čia mane tuoj pat pertrauktų giminės iš kaimo, nes jie visada viską rūšiavo dar iki tol, kol tai tapo madinga. Dar po penkmečio kas penkta miesto komercinė įstaiga tapo ekologiškumo propaguotoja.

Mes gyvename ir skęstame informacijoje, kuri yra ir mus formavęs kultūrinis paveldas, bet tuo pat metu, kad ir kaip būtų keista, ir svetimos mintys, triukšmas, klasikų bei nežymių rėksnių ir mūsų pačių perteklinės išraiškos. Mano karta, kuriai linkiu *nepaskęsti citatose*, patyrė valstybinių santvarkų bei socialinius pasikeitimus, susidūrė su atvirų sienų kalėjimais, kapitalizmo galia ir neįgalumu, stiklinėmis lubomis, praskrendančiomis progomis, keistai neįvykusiomis galios taškų deformacijomis, galimai matė per daug. Per daug, kad suvirškintų. Tai neleidžia atsipalaiduoti. O ir drąsos būti sėkmingiems – nedaug.

Tapybos seriją pradėjau maždaug nuo 2009 m., pirmiausia iš naujo permąščiusi meno paveldą – ramybės nutviekstą Algimanto Kuro tapybą, kurioje gamta labai taikiai suvalgo to meto neagresyvias šiukšles.

XXI amžiaus šiukšlės jau gerokai agresyvesnės, gamta jų taip lengvai neapžios.

Tapiau, kada norėjau, kiek norėjau ir ką norėjau. Suprantu, kokia tai prabanga, kai x fabrike aštuonias valandas moterys išpjausto kiekvieną sagą ir užtrauktuką iš rūbo, prieš jam tampant pramonine šluoste. Kasdien.

1.
Iš serijos, kurtos
pagal Algimanto
Kuro motyvus, Nr. 1,
Dmitrijaus Matvejevo
nuotrauka

From the series after
the motifs of Algimantas
Kuras's work, No. 1.
Photo Dmitrij Matvejev

2.
Iš serijos, kurtos
pagal Algimanto
Kuro motyvus, Nr. 1,
Dmitrijaus Matvejevo
nuotrauka

From the series after
the motifs of Algimantas
Kuras's work, No. 1.
Photo Dmitrij Matvejev

Taip pat beveik kasdien kažkas pasitaško popieriuje, o pigūs, galimai gabesni asistentai perkelia *kliurkas* į elektroninį formata, vėliau ant audinio, tolimų šalių darbininkai pasiuva tik to sezono madingus rūbus. Po metų – išmeta. Dar po metų tie daiktai jau apkeliauja pasaulį. Piligrimystei nebereikia pėdinimo, nes jūsų batai jau aplankė visą pasaulį, juk buvo pasiūti Kambodžoje, išmesti Londone, kur juos surinko lietuviai logistai. *Flaniorai* labiau dykinėja internete nei lauke. Minėtame fabrike beveik patyriau katarsį – susikaupusių moterų, koncentruotų į vieną tikslą, tykus monotoniškas darbas atrodė kaip bažnyčios ruošimas atlaidams. Atsipalaidavusios bent minutei, jos nusipjautų pirštus. Laisvė įdarbina.

3.
Stop kadras iš filmo *In da club*,
2017. Dmitrijaus Matvejevo
nuotrauka

Still from the film *In da club*,
2017. Photo Dmitrij Matvejev

Videofilmai, skirti tiek ekologijai, tiek moterų darbui parodyti, spinduliuoja gyvenimo džiaugsmu ir organizuotumu, bet graudulio neišvengsi. Kitas videofilmas, skirtas parodyti, kaip niekas nesikeičia pasaulyje, transliuoja anglakalbio įgarsintą Antano Škėmos *Paskaitą apie pasaulį* (1949), o angliškai todėl, kad primintų negailestingą likimo ranką, kai niekas iš aplink esančių neišvertė jo *Baltosios drobulės* į anglų kalbą pokariu, kai ji, mano tvirtu įsitikinimu, būtų pelniusi pasaulinę šlovę. Taigi šiame videodarbe matome aštrų montажą akiai, kai vaizdų sudūrimo linija eina lygiai per vidurį, viršuje į vieną pusę slenka ramūs kapinių vaizdai su vis iššokančiais papildomais tekstų komentarais, o apačioje eilinė darbininkė sustingusiose nuotraukose be galo doroja ir doroja baltus rūbus. Nespalvotas filmas būtinai apeliuoja į istorijų dokumentiškumą.

Dar vienas filmas saldžios George'o Michaelo dainos „Kissing a fool“ fone pasakoja apie užgožtą architektūrinį paveldą: blogiausią pastatą Vilniuje, žalią gremėzdą, kad ir kaip liūdna, projektuotą tuometinio architektų sąjungos pirmininko Kęstučio Pempės, ir apie tai, kas ten buvo anksčiau – mes puikiai atsimename – ten buvo bene pirmas komercinis baseinų ir pirčių kompleksas „Delfinas“, ir kaip greit jis buvo nugriautas. Cituoju:

Blogiausiu naujos architektūros pavyzdžiu istorinėje aplinkoje pripažintas daugiabutis gyvenamasis kompleksas su komercinėmis patalpomis „Delfinas“ Vilniuje, A. Juozapavičiaus g. 3 (2003–2005, archit. Kęstutis Pempė, Lijana Jančytė, Eglė Kirdulienė; užsakovas „Inreal“). Masyvus pastatų kompleksas agresyviai įsibrovė į urbanistiškai sudėtingą aplinką prie Žaliojo tilto ir subjaurojo vieną iš strateginių miestovaizdžio taškų. Istorinį architektūrinį kontekstą ignoruojančių bei darkančių pastatų, deja, esama visuose didžiuosiuose Lietuvos miestuose. Dėl to išskirtasis A. Juozapavičiaus gatvės daugiabutis vertintinas kaip simbolinis opios situacijos pavyzdys – neproporcingi komplekso tūriai užgožė būtent LR Architektų sąjungos būstinę, įsikūrusią išraiškingo silueto istorizmo stiliaus buv. Raduškevičių rūmuose.¹

Juokingiausia šioje istorijoje tai, kad minėtas Architektų sąjungos vadovas (2005–2008) turėjo tą informaciją paviešinti kaip valdininkas, ir ji buvo patalpinta sąjungos internetiniame puslapyje. Pempė greitai tapo garbingu Kultūros tarybos nariu. Nes architektai Lietuvoje – nekalti. Kalti – užsakovai.

4. Paveikslas, specialiai kurtas videofilmui *Kiek tavysje delfino*, ir filmo stop kadras, autorės nuotrauka

Painting specially created for the videofilm *How Much of a Dolphin Are You* and a still from the film. Photo by the artist

¹ <http://www.architektusajunga.lt/nuomones/geriausi-ir-blogiausi-nauji-pastatai-istorineje-aplinkoje/>.

Videofilmas *Cirkas* primena klasikinę klišę, viską, ką mes iš vaikystės, knygų ar filmų žinome apie cirkininkų gyvenimą ir kaip gerai jie tą moka slėpti po spalvotais kostiumais. Dar kitame filme *Myocaster coypus, arba Nebūk nutriję, būk kiaunė* (2017) Ingos Valinskienės (balso, kuris mano kartai įgarsino visus filmus suaugusiems bei *National Geography* serijas) įrašyta vieno miestelio vienos rūšies naminių gyvūnėlių veisimo, pardavimo ir vaikų išlaikymo už tas lėšas istorija pamažu perauga į okupacijos laikų namudinio Lietuvos kapitalizmo studiją. Dar kitame filme meno pasaulio veikėjai svarsto, kas ir kodėl nevyksta meno pasaulio lauke ir kokių ženklų reikia laukti.

Šios ilgai ruoštos parodos metatema neabejotinai yra paveldas: visose srityse, ne tik kultūroje. Tai susiję ir su primetimu: paveldėjom tiek visko daug, o dar kiek naujo esame priversti sužinoti, svarstyti, permąstyti, suvirškinti, panaudoti ar perdirbti. Kaip minima bene populiariausioje knygoje *Clothing poverty (Apdarų skurdas, aut. Andrew Brooks, 2015)*, net tekstilės perdirbimas nėra toks paprastas, tai šiuolaikinė kolonizacija, nevaldoma kapitalizmo ekspansija į visus kraštus, aplinkos teršimas chemikalais, ribotų geriamojo vandens išteklių naudojimas, pigios darbo jėgos išnaudojimas arba jos paieškos, „greitos mados“ per lėtus keitimus „protinga ilgalaikė“ mada ir taip toliau.

Gyvename Europoje, importuojame idėjas, daiktus, rūbus, perskirstome ir siunčiame toliau. Esame pertekliniame pasaulyje, kur sunku atsirinkti, ko gi mums reikia labiausiai, bet idėjų tvane turim sugyventi visi: aukojantys, išnaudojantys, perkuriantys, parduodantys, pamirštantys, adantys ir pakuojuantys, nes viskas yra *second-hand*: VISKAS JAU BUVO.

O praleidusi neįdomią „Santaros“ paskaitą, tikrai tikrai nusipirkau tą anglišką maudymuką.

KAIP PER SANTAROS-ŠVIESOS
 SUVAŽIAVIMĄ ALANTOJE PIRKAU ANGLIŠKĄ MAUDYMKĘ
 BRAINS LIKE CHANGING SUBJECTS SOMETIMES,
 SO SWITCHING CONFERENCE FOR A SHOPPING MIGHT BE REALLY HELPFUL

O kaipgi visa kita?

Second-hand rūbų įvairovė susiguli ir grupuojasi šiais būdais:

1) sezoniškumas reiškia, kad metų laikai yra svarbus ekonominis svertas; kailiniai pigesni vasarą, nériniuotos palaidinės rudenį; be to, krikščioniškasis aspektas aiškiai dalija metus į dvi dalis, nes per visas didžiąsias šventes būna didelės nuolaidos; be to, būtent krikščioniškojo mokymo vedami žmonės prieš Kalėdas / Velykas aukoja drabužius kitiems bendrijos nariams (paminėtini maži miesteliai ir kunigo dalyvavimas tam tikrose vietinėse draugijose *a la* „Caritas“, loterijose *etc.*);

2) šviečiamasis aspektas: mokslo metų pradžią dėvėtų drabužių parduotuvės irgi sutinka skelbdamos nuolaidas; tikriausiai GALIME sujungti su smalsumu norint surasti naujų kirpimo būdų, keistų audinių ir net neregėtų prekių;

5.
Prekyba iš mašinos,
arba *My car's butt*
is bigger than yours,
Dmitrijaus Matvejevo
nuotrauka

Trunk sale, or My
car's butt is bigger than
yours. Photo Dmitrij
Matvejev

3) lyčių aspektas irgi svarbus: daugelyje tokių parduotuvių drabužiai moterims, vyrams ir vaikams sukabinami atskirai. Absoliuti dauguma – moteriški drabužiai ir moterys pirkėjos. Pomėgio vaikščioti po parduotuves tradicijos yra labai senos. Senovėje moterys ieškodavo valgomų augalų tarp gausybės kitų, kad nemirtų iš bado. XXI a. nardymas tarp prekystalių reikalauja ne mažesnės koncentracijos. Be to, moterys dažniausiai dirba mažiau apmokamose srityse, ir čia pardavėjomis arba fabrikuose irgi dirba jos;

6.
Autoportretas
skuduryno matavimosi
kabinoje, Nr. 1,
Dmitrijaus Matvejevo
nuotrauka

Self-portrait in
a changing room of a
second-hand clothes
shop, No. 1. Photo
Dmitrij Matvejev

4) ekologinis – kad vėl neterštume planetos, sėkmingai galime dėvėti jau kažkieno turėtus drabužius arba juos panaudoti kitaip; tad siūloma nedidinti paklausos bei neskatinti pramonės, susijusios su trąšomis, gamyklomis, augalais, siuvimu vergiškomis sąlygomis ir t. t.

Šioje parodoje iš dalies ironiška ir pati tapybos technika: prestižinė, sena, paveldėta, klasikinė. Amžina. Kvepianti. Įrėminta. Saugiai kabanti muziejuje, kuriame prieš kelis šimtus metų kilmingos merginos, ateidamos į vienuolyną, atsinešdavo ir savo kraitį.

Tekstilė apgulusi visus mūsų namų paviršius, nuo stalų iki lovų, rengia ir mūsų kūnus. Ir tekstilė XXI amžiuje visokia, ne tik metmenys ir ataudai bei natūralūs dažai, o ir neaustinė – velta, plastikinė, atspaustais raštais, skylėta, kokios tik norim. Visai kaip aliejinės tapybos paviršius, kur drobę dengiu daugybe sluoksnių grunto, želatinos, dažų, skiediklių, lakų, aliejų ar kitų audinių gabalais. Kaip ir ant paveiklo paviršiaus, kur galiu pjaustyti, siuvinėti, adyti, taip ir senus rūbus sukarpau, naudoju skudurams, iš suknelių pasidarau skareles. Bet taip, ta iš Amerikos atsiūsta tetos suknelė visada bus saugoma palėpėje. Nors, tiesą sakant, neturiu emigravusių giminių, čia metafora.

Būtent todėl unikaliame, spalvotame, labai ryškių spalvų buvusio vienuolyno rūsyje man buvo drąsu daryti margą parodą, nes ji apie mus, saugančius savo laiko ar asmenines išnaras: kartais reikia sustoti, pasigrožėti, nusiminti, išmesti ir gyventi toliau. Nereikalingi rūbai nedings, jie bus saugiai užrakinti rūsiuose, palėpėse.

7.
Picasso šrote, tapyta iš biografinio filmo kadro: iš metalo detalių jis kūrė asambliažus. Dmitrijaus Matvejevo nuotrauka

Picasso in rubbish, painted from a still from a biographical film: he created assemblages from metal parts. Photo Dmitrij Matvejev

Plastikiniai maišeliai yra rimta grėsmė ekologijai, ir EU komisija paskelbė galutinį dviejų mėnesių terminą Lenkijai, Kiprui, Italijai, Graikijai; šios šalys turi pereiti prie 50 mikronų tankio plastikinių krepšelių gamybos.

Pirmoji Amerikoje Nešvilio kirpykla inicijavo dirbtinių sruogų, nukirptų plaukų ir panašių atliekų utilizavimą; visa tai siunčiama perdirbti į vieną Čikagos fabriką, o visi klientai moka 2 USD ekologijos mokestį.

Jungtinės Karalystės kompanija „Veolia“, investavusi 3 mln. eurų, sukūrė visą šalį apimančią vienkartinių kavos puodelių surinkimo ir perdirbimo schemą, nes iki šiol tik 1 iš 400 puodelių būdavo perdirbamas, o visi kiti keliaudavo į švartynus.

Kenija nebeboikotuoja naudotų produktų importo, nes naujasis pramonės ministras supranta, kad reikia kurti naujas darbo vietas bei reklamuoti savo tekstilės pramonę. Dėvėta tekstilė iš užsienio, „mitumba“, turėtų rungtis su naujais Rytų Afrikos tekstilės gaminiais.

Geros kokybės dėvėti drabužiai vis dar yra paklausi prekė Rytų Europoje, o tai kelia originalių naujų firminių prekių vertę.

O paklausa Afrikos žemyne yra mišri – užsakymų vis dar yra, bet ekspertai perspėja apie stringančius mokėjimus ir valiutų kurso svyravimą.

Jungtinėje Karalystėje, Telforde, sukurtas unikalus perdirbimo įrenginys, per metus galėsiantis utilizuoti iki 700 000 vnt. šaldytuvų, indaplovių, džiovyklių.

Nyderlandai sugalvojo, kaip perdirbti kramtomąją gumą, kurios vien jų šalyje per metus sunaudojama 5,5 mln. pakuočių. Kol kas viešose vietose pristatyta stendų su užrašu „klijuok čia“, vėliau, pridodant aktyvių polimerų, kramtomoji guma bus perdirbta į tam tikrus aksesuarus, pvz., mobiliųjų telefonų dėklus.

Po Didžiojoje Britanijoje, Glastonberyje, vykstančio festivalio, sulaukiančio apie 200 000 lankytojų, 2015 m. surinkta 55 000 palapinių, 2500 pripučiamų čiužinių, 2200 kėdžių, 950 kilimėlių.

Margaspalvis BOOM festivalis, vykstantis Portugalijoje prie Idanja a nova ežero ir kasmet pritraukiantis apie 42 000 lankytojų, pripažintas labiausiai eco-friendly iš tokio tipo renginių, o jam pasibaigus surinkta 25 500 kg plastiko, 13 000 kg popieriaus ir kartono, 9000 kg stiklo. Šiukšlės bus perdirbtos, iš jų bus gaminama scenos įranga, šviestuvai, baldai.²

Bet tai skudurynas. Tu nesupranti? :) Ji apie tai ir rašo, apie juss. Bet jūs nesuprantate. Jūsų tokių visas gyvenimas yra skudurynas, jūsų visas mastymas yra skudurynas. Jūsų vidinis būvis neturi to išdidumo, pakylėjimo, to atvertumo pasauliui. Tokie žmonės yra kaip ežiukai susisukę iš baimės į kamuoliuką. Čia yra vergo mentalitetas.³

vakar nusipirkau NAUJĄ NEDĖVĖTĄ VILNONĮ ir madingą paltuką už 15 Lt. Ir toliau net nežadu pirkti akrilaninio šlamšto iš New Yorker, Lindex, Vero Moda.....armani tikrai neįkirsiu niekada ir tokio tikslo neturiu. GARBĖ SKUDURYNAMS, KURIUOSE RANDU PUIKIŲ RŪBŲ, NEPALYGINAMŲ SU „APRANGOS“!⁴

Lietuva turėtų pastatyti paminklą dėvėtų drabužių pardavėjai bent vienoje iš nesuskaičiuojamos daugybės žiedinių sankryžų, ši dešimtmetį įrengtų už Europos Sąjungos fondų lėšas tose vietose, kur daugiausiai girtų arba galvos smegenis palikusių namie, kad neišsilygintų paskutinis jų vingis, vairuotojų sugebėdavo išvažiuoti į pagrindinį kelią tiesiai prieš atlekiantį miškovežį.

Dėvėtų drabužių pardavėja verta jei ne bronzinio, tai bent medinio paminklo vien už tai, kad būtent dėl jos kantraus darbo mes per trumpą laiką tapome visai nepanašūs į sovietinio lagerio kalinius.⁵

2 Citatos iš žurnalo *Recycling International*, 2017.

3 Iš interneto komentarų, kalba netaisyta.

4 Iš interneto komentarų.

5 <https://www.delfi.lt/news/ringas/lit/r-sadauskas-kvietkevicius-paminklas-devetu-drabuziu-pardavejai.d?id=69835596>.

Dėvėtos tekstilės ir perdirbėjų asociacijos vadovas Egidijus Dapšas teigia, kad dėvėtų drabužių eksportas į Rusiją tik didėja. Anksčiau pirmenybę teikdavę pigesniems naujiems drabužiams, gyventojai vis daugiau perka dėvėtus. Rusijos gyventojai neperka pigaus šlamšto. Vežami išrūšiuoti, aukščiausios ir vidutinės kategorijos drabužiai. Tokie pat paliekami ir Lietuvoje, iškeliauja į Lenkiją. Šių šalių vartotojai yra priskiriami aukščiausiai kategorijai.⁶

Dėvėtų drabužių prekybos tinklo „Pasaulio drabužiai“ savininkas Albertas Palskis teigia, kad per ekonominę krizę vietinė dėvėtų drabužių rinka buvo susitraukusi apie 20 proc.

Mūsų šalyje daugybė šeimų ir jaunų žmonių perka tik dėvėtus drabužius ir nėra jais nusivylę.

A. Palskis prognozuoja, kad mūsų šalyje jau po 5 metų dėvėtų drabužių nebereikės, juos gali nurungti vis aktyviau į mūsų šalį ateinančios naujų pigių drabužių gamintojai.

**NUO SAVĖS PABĖGSI NEBENT SKUDURYNE
THE MORE YOU WANT,
THE MORE SECOND HANDS CAN OFFER**

Aprangos ir tekstilės pramonės asociacijos generalinis direktorius Linas Lisiauskas teigia, kad šalies gamintojai eksportuoja net 85 proc. produkcijos, o kai kurios įmonės išveža ir 100 proc. gaminių. Mūsų gamintojai dirba užsienio kompanijoms. Taip jiems patogiau, nereikia kurti ir pristatyti savo prekių ženklų. „Lietuvos gamintojai geba gerai gaminti, bet nemoka produkcijos parduoti“, – apgailestauja S. Lisiauskas.⁷

Prieš mėnesį policijai įkliuvo dar du lietuviai – 24 metų amžiaus vyras ir devyniolikmetė mergina. Jiedu sulaikyti įtarus, jog yra pavogę net 50 000 rūbų prikrautų labdaros maišų.

Britų spauda skelbia, jog prie keltų kone kasdien galima pamatyti pilnus vogtos labdaros sunkvežimius su lietuviškais numeriais. Kiekvieną mėnesį iš Didžiosios Britanijos į Europos žemyną atplukdoma 30 „fūru“ su dėvėtais drabužiais. Savo ruožtu policija skaičiuoja, jog dėvėtų ir naujų labdarai skirtų drabužių rinka sudaro maždaug 50 milijonų svarų sterlingų per metus. Tona labdarai skirtų drabužių, batų ir naudotų aksesuarų kainuoja maždaug 600 svarų. Vienas vilkikas, prigrūstas dėvėtų drabužių, pasiekęs Lietuvą ar kitą Rytų Europos šalį, gali duoti 35 000 svarų sterlingų pelno.⁸

EuRIC – Europos perdirbimo industrijų konfederacija – kartu su partneriais ASSOFERMET – Italijos plieno, metalo, sunkiosios technikos ir detalių platintojų asociacija – suorganizavo pirmąją Europos perdirbėjų konferenciją, kuri atsidarė tą pačią dieną kaip ir mano paroda Bažnytinio paveldo muziejuje. Sutapimas? Baikit, nemanau.

Kada mano kūrinis pamatys Europa?

O kiek šiukšlių tavyje?

⁷ Citatos iš <http://www.ve.lt/naujienos/ekonomika/ekonomikos-naujienos/devetu-drabuziu-verslas-plecias/>.

⁸ tv3 informacija.

8.
*Kai neišsirenki būdo
nusižudyti*, 2010–2018,
Dmitrijaus Matvejevo
nuotrauka

*When you can't decide
about the way to kill
yourself*, 2010–2018.
Photo Dmitrij Matvejev

Gauta — 2018 08 03

Summary

Second-Hand Culture (Not Only) in Lithuania

Marta Vosyliūtė

The project of *Second-Hand Culture*, which turned into a large exhibition of paintings and presentation of artefacts and films at the Church Heritage Museum in 2017, has no deadline. The results of many years of observation, collecting and creating material were displayed in a space that has lost its original function. I overcame the doubt of triviality right away, when the fluctuating economic crisis, political selection of heritage, insertion of repetitive quotes in semi-academic texts and the fashionable focus on ecology confirmed once again how quickly we forget the primary sources and the ordinary common sense: the rational behaviour of farmers and the professional consistency of specialists in transforming the public spaces of the capital of Lithuania. Some of these topics are featured in my works.